

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

§. 4. Argumentorum solutio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

tia ipsius cum illo, quod dicitur relationis terminus, & hac coexistentia dici relata seclusa quacumque alia relatione adequatè intrinsecà fundamento, siue huic superaddita, siue cum ipso adequatè identificata.

25 Ex his infero omnem relationem, partim esse intrinsecam, partim extrinsecam fundamento, relatio enim, vt constat ex doctrina tradita, dicit fundamentum, & terminum, & ita ratione fundamenti, quod dicit, ipsi fundamento intrinseca est, nihil enim magis intrinsecum entitati, quam illius propria entitas; ratione verò termini fundamento est extrinseca, quia terminus semper distinguitur à fundamento, & illi est extrinsecus. Fundandi ratio aliquando fundamento extrinseca est, sicut actio generatiua principio generanti, quod est fundamentum relationis paternitatis, aliquando est intrinseca, sicut in relatione identitatis ratio fundandi non distinguitur ab ipso fundamento relationis.

26 Infero secundò in creatis rationem Patris prædicamentali relati distingui inadéquatè à ratione generantis, quia Petrus formaliter vt generans constituitur formaliter adequatè per generationem, quæ respicit terminum genitum, & ratione illius eundem terminum respicit hoc concretum generans præcisè vt terminum, non vt pertinentem formaliter aliquo modo ad intrinsecum constitutum huius concreti generans, Pater verò, vt pater prædicamentali relatus, non solum dicit actionem generatiuam, sed etiam terminum genitum formaliter, vt constitutum huius concreti Patris, respectu cuius terminus genitus duo dicit esse realiter constitutum huius concreti Patris, & concipi vt terminum paternitatis, per quem formaliter concretum constituitur. Hæc dixerim in creatis, in diuinis autem aliter res se habent, quia Pater æternus formaliter constituitur Pater per generationem actiuam distinctam à termino genito, quia in Patre æterno relatio paternitatis est quasi transcendentalis adequatè identificata cum fundamento, & vt fert communis sententia ipsa paternitas formaliter vt talis est constitutiua formaliter personæ generantis, & cum dicimus Pater æternus generat, illud generat constituitur intelligitur, quia formaliter per generationem constituitur in creatis Pater generat, illud generat intelligitur elicitiuè, quia generatio non constituit principium generans in ratione suppositi, sed illud supponit, & ab illo tanquam à supposito procedit generatio, & non tanquam à Patre, quia potius per actionem elicitam à supposito, quod prius illa supponitur, & per terminum illius actionis constituitur suppositum creatum Pater formaliter. Addit Arriag. disp. 12. Logica, sect. 9. n. 42. probabile esse in Patre æterno dari duplicem relationem, quandam transcendentalem adequatè identificatam cum generatione actiua, per quam constituitur formaliter; & aliam prædicamentalem partim intrinsecam, & partim extrinsecam desumptam ab ipso Patre generante, & relatio transcendentaliter, & à termino genito.

27 Infero tertio, per eandem relationem referri relatiua prædicamentalia, quæ mutuo referuntur, v.g. duo similia, quia relatio cuiusvis dicit vtrumque extremum, & nihil aliud alicui inhaerens: ergo nulla est entitas ratione cuius distinguatur relatio, quam dicit hoc album ad illud album à relatione, quam dicit illud album ad illud. Similiter paternitas dicit substantiam, quæ generat, substantiam, quæ est genita, & generationem procedentem ab vna substantia, & ad aliam terminatam, sed hoc, & nihil aliud dicit filiatio: ergo in nihilo differunt paternitas, & filiatio: ergo per eandem relationem, per quam constituitur Pater substantia, quæ generat, constituitur filius substantia, quæ est genita. In modo tamen significandi valde distinguuntur relationes, quibus distincta extrema inter se referuntur, relatio enim, quæ refertur Petrus ad Ioannem, dicit entitatem Petri in recto, & in obliquo entitatem Ioannis, relatio verò, quæ refertur Ioannes ad Petrum, dicit Ioannem in recto, & Petrum in obliquo, & ita ex modo significandi distinguuntur illa, quæ in re sunt idem, in re enim idem est hoc album esse simile illi albo, & illud esse simile huic, in modo autem significandi distinguuntur. Eadem ratione in re idem est Petrum esse Patrem Ioannis, & Ioannem esse filium Petri, licet in modo significandi distinguantur.

28 Obiter etiam nota rationem, propter quam eadem numero relatio aliquando constituat extrema relata relatione æquiparantia, aliquando relatione disquiparantia, quod-

ties enim ratio fundandi eodem modo afficit vtrumque extremum, hæc non solum eadem relatione physica, sed relatione eiusdem rationis formaliter attingit extrema, sicut in relatione similitudinis inter duo alba, cum verò ratio similitudinis non distinguitur ab utroque extremo, extrema sunt quantitates, & ita relatio æqualitatis ad quantitates spectabit: ergo nulla dabitur relatio, quæ speciale prædicamentum constituit. Respondeo relationem nunquam esse substantiam, aut quantitatem, aliamve entitatem, quæ tantum ad vnum prædicamentum pertineat, quia relatio identitatis inter Petrum, & Ioannem non tantum importat vtrumque substantiam, sed etiam durationem, ratione cuius inter se coexistunt, duratio autem distinctum prædicamentum constituit à prædicamento substantiæ. Relatio æqualitatis inter duo quanta præter duas quantitates, & durationes earumdem quantitarum, ratione quarum coexistunt, dicit extensiones quantitarum, quas aliqui ad qualitatis prædicamentum attinere dicunt, & alij probabilis, qui extensionem à præsentia non distinguunt ad prædicamentum ubi. Omnes ergo relationes dicunt diuersas entitates ad diuersa prædicamenta spectantia, quæ formaliter considerantur per modum vnius ordinis, & respectus, sub qua consideratione, & diuerso modo, quæ respiciuntur, constituunt vnum tertium prædicamentum distinctum ab illis, ad quæ entitates, ex quibus conficitur relatio, spectant. Neque speciale est in hoc prædicamento constitui ratione diuersi modi concipiendi easdem entitates sub diuersis prædicamentis, quia actio, & passio sunt eadem impartibilis entitas physice loquendo, & tamen ex diuerso modo quo considerantur sub diuersis collocantur prædicamentis. Similiter duratio supra entitates vagantes per omnia prædicamenta, tantum addit connotationem quandam ad motum realem, vel possibilem, per quem tempus constituitur, ratione cuius connotationis, prædicamentum speciale constituit: ergo ratione similis connotationis, quam dicit entitas relata, & ratione vnitatis, & ordinis, quæ consideratur in rebus distinctis ad diuersa prædicamenta, potest constituere speciale prædicamentum, etiam si ex se connotatione seclusa ad vnum, vel plura, ex reliquis prædicamentis spectet.

Instat Noster Albertinus in prædic. ad aliquid quest. 6. conclus. 1. Si relatio nihil dicit præter fundamentum, & terminum, sequitur nihil esse respectuum in hoc prædicamento, quia fundamentum ex se, album, v.g. antequam adueniat terminus, absolutum est, terminus adueniens, aliud videlicet album, eiusdem rationis est cum fundamento præexistente: ergo similiter est absolutum: ergo si nulla alia affurgit entitas aliquo modo distincta à fundamento, & termino, nihil datur in relatione similitudinis præter duas entitates omnino absolutas: ergo nihil respectuum inuenitur in hoc prædicamento, & quod verè sit ad aliquid. Respondeo verum esse in relatione prædicamentali nihil reperiri, quod realiter, & intrinsecè sit respectuum prædicamentali secundum se, sed ad summum transcendentaliter, sed tantum dicere aggregatū quoddam entitatum absolutarum, quod reale est, & quatenus per modum vnius significatur, concipitur à nobis vt respectui, & ideo dicimus relationes prædicamentales esse reales, licet realiter non dentur eodem modo, quo concipiuntur, per modum vnius respectus inter vtrumque terminum.

Obiicit secundò, Sequi ex hac doctrina relationem non esse vnum per se, sed vnum per accidens, & ita non posse speciale prædicamentum constituere Resp. relationem esse

S. IV. Argumenta soluta.

Primò obicitur, secundum hanc sententiam de medio tolli prædicamentum relationis, quia si relatio identitatis identificatur cum fundamento, & termino, cum fundamentum, & terminus sint substantia, relatio identitatis ad substantiam prædicamentū pertinebit: similiter si relatio æqualitatis non distinguitur ab utroque extremo, extrema sunt quantitates, & ita relatio æqualitatis ad quantitates spectabit: ergo nulla dabitur relatio, quæ speciale prædicamentum constituit. Respondeo relationem nunquam esse substantiam, aut quantitatem, aliamve entitatem, quæ tantum ad vnum prædicamentum pertineat, quia relatio identitatis inter Petrum, & Ioannem non tantum importat vtrumque substantiam, sed etiam durationem, ratione cuius inter se coexistunt, duratio autem distinctum prædicamentum constituit à prædicamento substantiæ. Relatio æqualitatis inter duo quanta præter duas quantitates, & durationes earumdem quantitarum, ratione quarum coexistunt, dicit extensiones quantitarum, quas aliqui ad qualitatis prædicamentum attinere dicunt, & alij probabilis, qui extensionem à præsentia non distinguunt ad prædicamentum ubi. Omnes ergo relationes dicunt diuersas entitates ad diuersa prædicamenta spectantia, quæ formaliter considerantur per modum vnius ordinis, & respectus, sub qua consideratione, & diuerso modo, quæ respiciuntur, constituunt vnum tertium prædicamentum distinctum ab illis, ad quæ entitates, ex quibus conficitur relatio, spectant. Neque speciale est in hoc prædicamento constitui ratione diuersi modi concipiendi easdem entitates sub diuersis prædicamentis, quia actio, & passio sunt eadem impartibilis entitas physice loquendo, & tamen ex diuerso modo quo considerantur sub diuersis collocantur prædicamentis. Similiter duratio supra entitates vagantes per omnia prædicamenta, tantum addit connotationem quandam ad motum realem, vel possibilem, per quem tempus constituitur, ratione cuius connotationis, prædicamentum speciale constituit: ergo ratione similis connotationis, quam dicit entitas relata, & ratione vnitatis, & ordinis, quæ consideratur in rebus distinctis ad diuersa prædicamenta, potest constituere speciale prædicamentum, etiam si ex se connotatione seclusa ad vnum, vel plura, ex reliquis prædicamentis spectet.

Instat Noster Albertinus in prædic. ad aliquid quest. 6. conclus. 1. Si relatio nihil dicit præter fundamentum, & terminum, sequitur nihil esse respectuum in hoc prædicamento, quia fundamentum ex se, album, v.g. antequam adueniat terminus, absolutum est, terminus adueniens, aliud videlicet album, eiusdem rationis est cum fundamento præexistente: ergo similiter est absolutum: ergo si nulla alia affurgit entitas aliquo modo distincta à fundamento, & termino, nihil datur in relatione similitudinis præter duas entitates omnino absolutas: ergo nihil respectuum inuenitur in hoc prædicamento, & quod verè sit ad aliquid. Respondeo verum esse in relatione prædicamentali nihil reperiri, quod realiter, & intrinsecè sit respectuum prædicamentali secundum se, sed ad summum transcendentaliter, sed tantum dicere aggregatū quoddam entitatum absolutarum, quod reale est, & quatenus per modum vnius significatur, concipitur à nobis vt respectui, & ideo dicimus relationes prædicamentales esse reales, licet realiter non dentur eodem modo, quo concipiuntur, per modum vnius respectus inter vtrumque terminum.

Obiicit secundò, Sequi ex hac doctrina relationem non esse vnum per se, sed vnum per accidens, & ita non posse speciale prædicamentum constituere Resp. relationem esse

esse vnum per accidens unitate physica, non tamen unitate Logica, quia etsi physice relatio plures entitates importet, logicè hæc omnes entitates considerantur per modum vnius simplicis entitatis, & hæc ratione consideratæ possunt constituere prædicamentum distinctum à reliquis ad quæ pertinent entitates, ex quibus relatio confurgit. In istis similè unitatem posse considerari in pluribus aliis aggregatis, in musica, vel exercitu, quæ ratione talis unitatis possent alia prædicamenta constituere. Resp. non esse tantum fundamentum, quantum est in aggregato, cui tribuitur relationis unitas, in aliis aggregatis, vt unitas logica illis concedatur, ratione cuius specialia insituant prædicamenta, quia in relatione plures iudicantur reperiiri unitatem quædam physicam, quod etsi verum non sit in mea sententia, arguit maximum fundamentum ad unitatem logicam concipiendam. Adde omnes unitates, quas in aliis aggregatis possumus considerare ad relationem reduci, unitas enim exercitus consistit in certa approximatione, & distantia, & ordine rerum, ex quibus exercitus componitur. Similiter unitas musica consistit in quadam consonantia, & proportionem vocum, quæ omnia ad relationem reducuntur, vel formaliter consistunt in relatione equalitatis, & inæqualitatis, similitudinis, & dissimilitudinis, approximationis, & distantie. Vltimò dico idem argumentum fieri posse contra prædicamentum habere, quod consistit in quadam rerum aggregato, quarum extrinseca, seu logica unitate voluit Aristoteles speciale prædicamentum constitui, non metaphysicè aliqua ratione ductus, sed prudenter quadam conuenientia, quæ mensuram habet nimis latam, iuxta quam plura, vel pauciora potuerunt ab Aristotele assignari, vt saepe monui.

32 Obiicies tertio: Relatio dicit fundamentum, & terminum, & rationem fundandi: ergo deficiente quolibet horum deficit relatio: ergo transacto primo instanti generationis non manet relatio, siquidem non manet ratio fundandi illam, cum qua inadquarè identificatur. Idem argumentum fieri potest, etiam si admittatur relatio superaddita, quia relatio durat toto tempore, quo durat substantia genita, & substantia generans: ergo durat relatio sine ratione fundandi, à qua necessarìò dependere debet. Resp. in primo instanti generationis paternitatem physicè, & realiter existere secundum se totam, in reliquis autem isto transacto paternitatem esse denominationem quamdam moralem moraliter existentem, ex vi cuius substantia, quæ genuit dicitur pater, sicuti dicitur peccator homo, qui peccauit transacta iam actione peccaminosa, & dicitur fur, qui furatus est etiam transacto furto, præcipuè cum loco actionis generatiuæ, Deus alia substituat, quæ terminu genitum conseruet, & quæ vices gerat generationis iam transactæ, loco cuius subrogatur. Laxius etià transacta substantia, quæ genuit solemus substantiam genitam dicere esse filium. Sic Petrum appellamus filium Ioannis iam emortui, & contra solemus vocare Francisc. Patrè Ioannis, qui non est, sed fuit sed loquutiones hæc non sunt Philosophicæ, homo enim, qui non est simpliciter, non potest esse talis, neque Pater, aut Filius dici, vbi autem non est filius, non est cuius sit pater, & ita, neque pater potest esse, aut è contra.

PUNCTUM V.

An relatio terminetur ad absolutum, vel ad respectum.

1 IN nostra sententia, quæ relationes prædicamentales constituit in aggregato entitatum, quæ in se sunt absolutæ, quæstio terminis euolutis locum non habet, quia cum in re nihil detur intrinsecè respectuum, neque ex parte obiecti cogniti detur aliqua formalitas, quæ in se intrinsecè sit respectus, non potest secundum hanc sententiam dari terminus respectus, qui non est. Secundo relatio in hac sententia formaliter inuoluit, id quod fundamentum, & quod relationis dicimus esse terminum: ergo nihil habet ad quod referatur, si terminus, qui se tenet ex parte constitutiu relationis ad se ipsum referendus non est. Sit ergo ratum secundum nostram sententiam propriè non dari terminum, neque terminationem relationis, quam non constituit in respectu aliquo ad quædam distincto à termino respiciendo. Ex modo nostro concipiendi, quo per modum respectus apprehendimus aggregatum rerum absolutum

terminum apprehendimus actu terminantem non vt respectum, sed vt absolutum, quia ex parte termini relationis quam dicit hoc album ad illud, non apprehendimus vtrūque album, sed illud cui dicimus hoc esse simile, sicuti ex parte fundamenti nudam entitatem absolutam apprehendimus, cui relationem superuenire concipimus. In sententia aliorum, qui relationes superadditas concedunt, quid alij senserint, & quid sentiendum sit meum explicare non erat, cui sat est iuxta propria principia propriamque sententiam rem componere, verumtamen ad pleniorum huius rei notitiam rem breuiter tractabo.

3 Mens fuit Caietani 1. p. q. 13. a. 7. omne relatum, etiam non mutuum ad relatum terminari, cumque in non mutuis, ex parte termini nullam relationem inueniat, ratione cuius terminus aliis extremi relationem excipiat, asserit ipsam relationem tenentem se ex parte fundamenti, & quæ in se terminatur, esse rationem tenentem se ex parte termini, ratione cuius eademmet relatio terminatur. Sententiam hanc facili negatio ferè omnes reiciunt, quia nihil potest ad se ipsum referri, neque esse rationem terminandi se ipsum: ergo relatio tenens se ex parte fundamenti non potest se ipsam respicere, vt tenentem se ex parte termini, neque esse rationem se ipsam terminandi. Secundo: Fundamentum, & terminus supponatur ad relationem, & ex illis confurgit in opinione, in qua procedit quæstio: ergo relatio non se tenet ex parte termini, aliàs eadem ad se ipsam supponeretur, & esset se ipsa prior, quia in illo priori, in quo terminus præcedit relationem intelligeretur ipsa relatio, quæ est posterior termino: ergo relatio esset seipsa prior & posterior.

3 Afferunt aliqui terminum formalem relationis non mutuum esse relationem rationis tenentem se ex parte termini qui relationem non fundat. Subsistere nequit hic dicendi modus, quia relatio realis non mutua independentè à fictione nostra habet suum esse: ergo independentè à fictione nostra terminum respicit: ergo etiam si nulla intercedat fictio terminatur, & est id, per quod terminatur: ergo non terminatur per ens rationis tenens se ex parte termini realis materialis, cum ens rationis, fictione seclusa existere nequeat.

4 P. Fonseca lib. 3. Metaph. c. 15. q. 5. sect. 4. non nihil præcedentem sententiam attemperauit, & docuit terminum relationis non mutuum esse relationem rationis, non secundum existentiam actualem obiecti, quæ tunc est quando ab intellectu concipitur, sed secundum conuenientiam, eo modo, quo homo est animal rationale, etiam si non existat. Sententiâ hanc solidè impugnât N. Soar. sect. 17. n. 11. Quia quod hoc modo alicui conuenit, non conuenit actu, sed tantum in potentia, cum enim de homine non existente dicimus esse animal, illud esse non est actuale physicum, sed tantum obiectiuum, & possibile, importans necessariâ connexionem prædicati cum subiecto, quæ connexio tantum dicit hominem non posse non esse animal, ex suppositione quod existat, seu futurum esse animal si existat. Rursus modus ille conueniendi per connexionem necessariam reperiri nequit inter prædicata accidentalitæ, sed tantum inter essentialia identificata cum physica rei entitate, quam existere repugnat sine prædicatis, quæ hac illi ratione conueniunt. Sed vt bene arguit Soar. ex ipso Fonseca. relatio rationis accidentalitè conuenit Deo, & cuiusque termino, quæ relatione non mutua tangitur: ergo relatio rationis non potest tali termino prædicta ratione conuenire.

5 Noster Albert. supra q. 9. n. 6. aliter Fonseca sententiam interpretatur, quam ipse amplectitur. Afferit mentem huius Doctoris esse terminum in se absolutum terminare relationem immediatè quatenus capax est fundandi relationem rationis à nostro intellectu fictam, cui fundamentum tribuit ad talem relationem fingendam. Hunc dicendi modum non ex Fonseca, sed ex aliorum mente refert Soar. supra, n. 10. quem sic refellit. Entitas, vt proximè potens fundare relationem, & vt præbens fundamentum intellectui, vt illam fingat, antequam illi contingat relatio, adhuc est omnino absoluta: ergo terminum tangi relatione reali quatenus immediatè potest fundare relationem rationis est illam terminare vt in se est absolutus, & non vt respectus. Concluditur ex his relationes non mutuas necessarìò referri ad absolutum, quia nihil respectuum reperitur ex parte termini, quod possit relatione tangi, quod possit esse formalis ratio illam terminandi.

6 Venio iam ad relationes mutuas, in quibus Thomistæ, Ec 4 qui